

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

Віртуальна виставка підручників і методичних посібників, створених співробітниками відділу суспільствознавчої освіти у 2015-2020 роках

Вступ

На віртуальній книжковій виставці представлені підручники та методичні посібники за авторства вчених відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України, створені у період 2015-2020 рр.

Підручники ґрунтовані на компетентнісному підході до навчання, мають інноваційний зміст та методичний апарат. Усім підручникам присвоєно гриф МОН України; вони широко використовуються в освітньому процесі.

Методичні посібники створені в рамках виконання прикладного дослідження й покликані допомогти вчителям втілити компетентнісне навчання суспільних предметів в освітню практику.

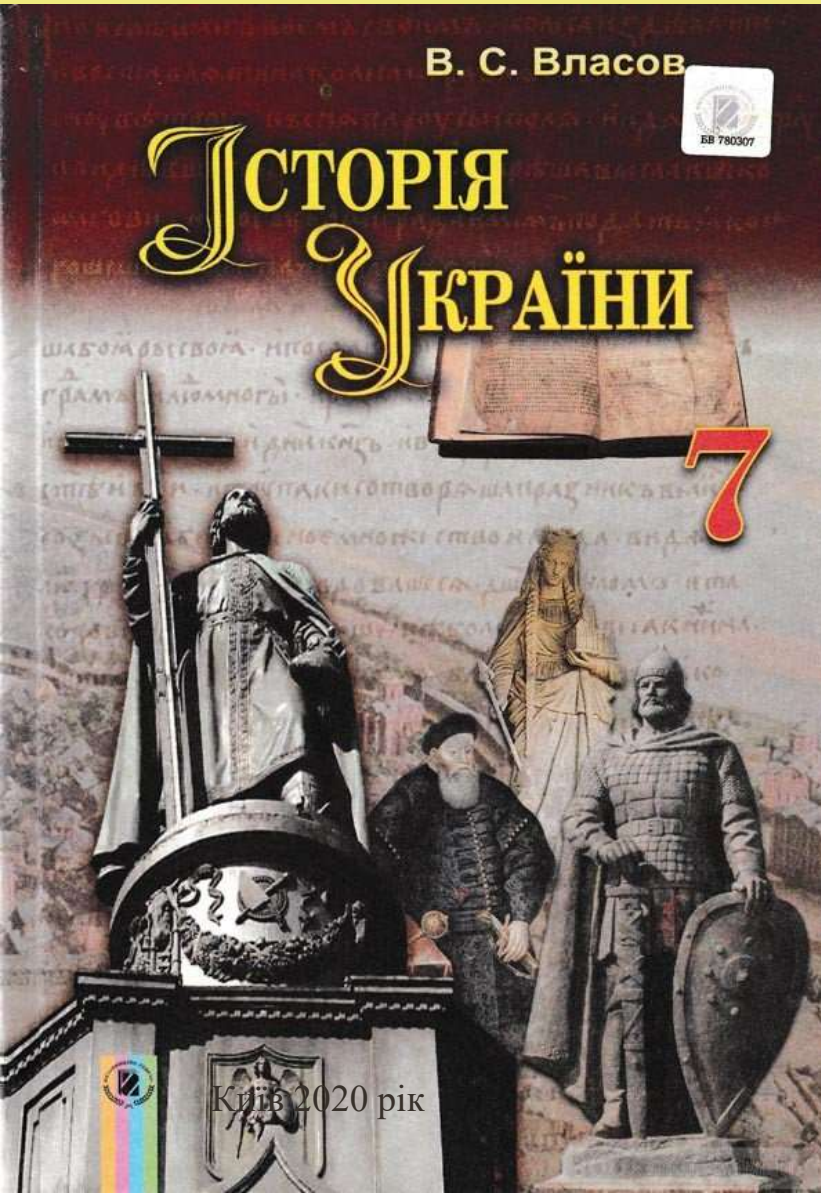
Укладачі виставки: Тетяна Ремех (к.пед.н., завідувачка відділу суспільствознавчої освіти), Петро Мороз (к.пед.н., ст. наук. співробітник відділу), Вікторія Кришмарел (к. філос. н., ст. наук. співробітник відділу).

Підручники, створені науковцями відділу суспільствознавчої освіти

	Історія України	Всесвітня історія	Інтегрований курс історії	Основи правознавства
2015	2 (7 кл.)	1 (7 кл.)		
2016	2 (8 кл.)			
2017	2 (9 кл.)			1 (9 кл.)
2018	1 (10 кл, стандарт) 1 (10 кл., профіль) 2 «Вступ» (5 кл.)		2 (6 кл.)	
2019	1 (11 кл, стандарт) 1 (11 кл., профіль)			
2020		1 (7 кл.)		

Віталій Власов

Історія України: підручник для 7 класу

Особливості:

- у підручнику реалізовано компетентнісний підхід до навчання історії;
- підручник підготовлено відповідно до нової навчальної програми;
- структурні компоненти сприяють формуванню ключових і предметних компетентностей;
- запропонована методика спрямована на реалізацію змістових ліній навчального курсу, розвиток критичного мислення, творчих здібностей, хронологічних та картографічних умінь, а також навичок працювати з історичними джерелами.

Нестор Гупан, Ігор Смагін, Олена Пометун

Історія України: підручник для 7 класу

Гупан Н. М., Смагін І. І., Пометун О. І.

Історія України 7

Київ 2020 рік

Підручник містить обов'язковий обсяг навчального матеріалу відповідно програмі, всі необхідні теоретичні відомості й поняття.

До методичного апарату підручника входять фрагменти історичних джерел, запитання до них, ілюстрації, додаткова інформація, а також різнорівневі завдання та запитання на осмислення й закріплення вивченого матеріалу.

Завдання в підручнику передбачають організацію активної самостійної роботи учнів та їхнє інтерактивне навчання.

Карти, схеми та ілюстрації підручника допоможуть учням краще засвоїти основні факти й поняття курсу.

Олена Пометун, Юлія Малієнко

Всесвітня історія (7 клас)

0 СВІТА

О. І. ПОМЕТУН, Ю. Б. МАЛІЄНКО

Всесвітня Історія 7

Підручник створено відповідно до чинної навчальної програми. Він надає змогу учням скласти власні, цілісні уявлення про історію Середніх віків, навчить працювати творчо, визначати власне ставлення до історичних подій.

Особливу увагу в підручнику авторки приділяють питанням духовної та матеріальної культури, історії повсякденного життя.

Методичний апарат підручника побудовано з урахуванням вимог особистісно орієнтованого підходу до навчання. Це дає змогу учням самостійно досліджувати історичні події та явища, а вчителю – диференціювати роботу з учнями.

Віталій Власов

Історія України: підручник для 8 класу

Особливості:

- підручник створено відповідно до нової програми з історії України;
- охоплює навчальний матеріал від 16 ст. до 18 ст.;
- текстові (основний текст, історичні документи) та позатекстові (апарат організації засвоєння та контролю, ілюстративний матеріал) компоненти підручника реалізують засади компетентісно орієнтованого навчання історії, сприяють формуванню у школярів історичного мислення.

Нестор Гупан, Ігор Смагін, Олена Пометун

Історія України: підручник для 8 класу

Н. М. Гупан, І. І. Смагін,
О. І. Пометун

Історія України.

Київ 2020 рік

Підручник містить навчальний матеріал з історії України XVI-XVIII ст.

Авторський текст супроводжується фрагментами документів, численними візуальними джерелами, які дають змогу учням глибше осягнути багатовікову історію нашої держави.

Система різнорівневих запитань та завдань у підручнику враховує вікові особливості восьмикласників та дає змогу вчителю організувати активне та інтерактивне навчання й забезпечити ґрунтовне засвоєння учнями навчального матеріалу.

Віталій Власов

Історія України: підручник для 9 класу

В. С. Власов

Історія
України

9
клас

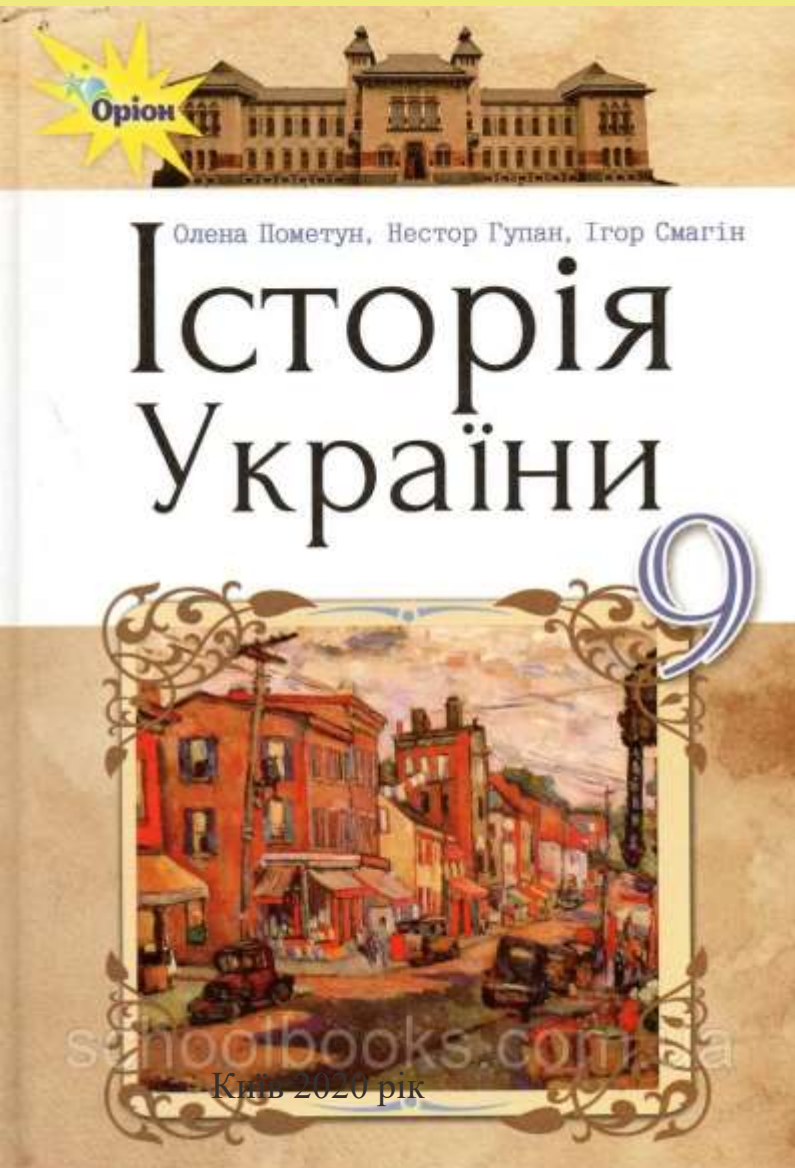
Київ 2020 рік

Підручник створено відповідно до нової програми з історії України; охоплює навчальний матеріал від кінця 18 ст. до початку 20 ст.

Текстові (основний текст, історичні документи) та поза текстові (апарат організації засвоєння та контролю, ілюстративний матеріал) компоненти підручника реалізують засади компетентісно орієнтованого навчання історії, сприяють формуванню у школярів історичного мислення; розвитку історичної предметної компетентності.

Нестор Гупан, Ігор Смагін, Олена Пометун Історія України: підручник для 9 класу

Підручник подає навчальний матеріал курсу від кінця XVIII до початку XX ст.

Різномірні завдання для учнів, а також способи групування й подачі навчального матеріалу в підручнику передбачають організацію групової та індивідуальної роботи учнів на уроці.

У кожній темі повноцінними джерелами знань, поруч з базовим авторським текстом, служать історичні документи, візуальні аутентичні джерела, схеми, карти і картосхеми, таблиці.

Завдання для учнів спрямовані на розвиток їхнього критичного мислення, формування історичної предметної компетентності.

Тетяна Ремех, Олена Пометун

Основи правознавства: підручник для 9 класу

Т. О. Ремех, О. І. Пометун

Основи правознавства 9 клас

Київ 2020 рік

Літера

Підручник уналежнює:

- адаптований віку дев'ятикласників юридичний зміст відповідний програмі;
- розгляд правовідносин, учасниками яких є неповнолітні особи;
- інноваційні методи організації пізнавальної діяльності учнів;
- вправи й ситуації практикоорієнтованого характеру;
- сценарії практичних занять;
- фрагменти документів, словник;
- теми для учнівських міні-проектів.

Компоненти підручника реалізують засади компетентісно орієнтованого навчання основ правознавства, сприяють формуванню в учнів правового мислення, ставлення до права як ефективного регулятора суспільних відносин.

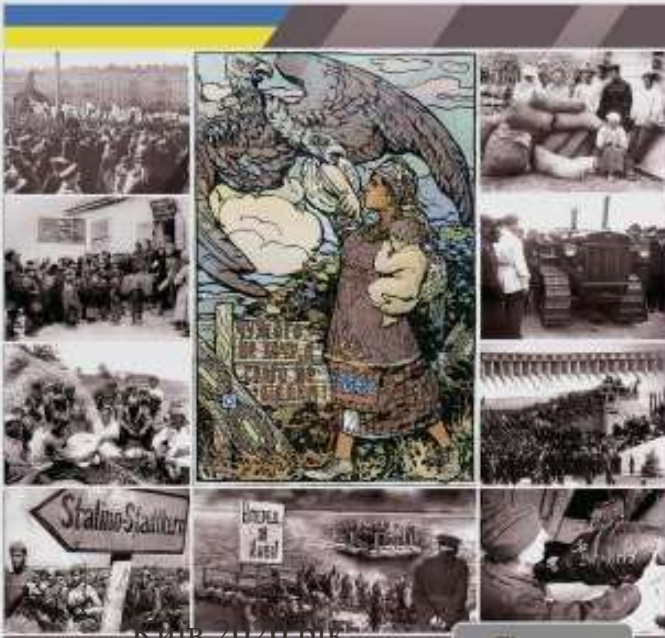
В. Власов, С.Кульчицький. Історія України: підручник для 10 класу (профільний рівень)

В. С. Власов, С. В. Кульчицький

Історія
України

10 клас

профільний рівень

Київ 2020 рік

Видавництво
Літера

Підручник створено відповідно до чинної програми з історії України; охоплює період від початку Першої світової війни до завершення Другої світової війни.

Текстові (основний текст, історичні документи) й позатекстові (апарат організації засвоєння та контролю, ілюстративний матеріал) компоненти реалізують принципи компетентісно орієнтованого навчання історії.

Інноваційність підручника полягає в розмаїтті історичних джерел, методиці опрацювання основного тексту та історичних документів на основі прийомів критичного мислення, що дає змогу перетворити уроки історії України на навчальні дослідження.

В.Власов, С.Кульчицький. Історія України: підручник для 10 класу (рівень стандарту)

В. С. Власов, С. В. Кульчицький

Історія України 10 клас

рівень стандарту

Київ 2020 рік

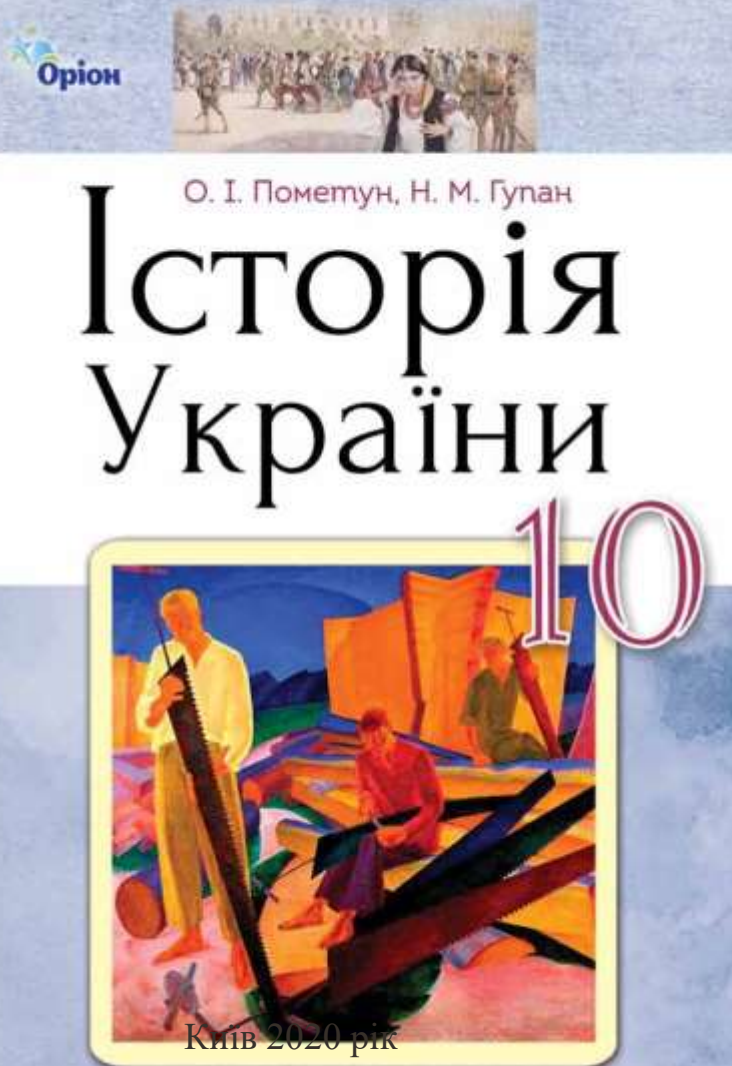
Вадимчук
Літера

Підручник з історії України створено відповідно до чинної програми з історії України; охоплює період від початку Першої світової війни до завершення Другої світової війни.

Текстові (основний текст, історичні документи) й позатекстові (апарат організації засвоєння та контролю, ілюстративний матеріал) компоненти реалізують принципи компетентісно орієнтованого навчання історії.

Інноваційність підручника: вміщує розмаїття історичних джерел; ґрунтований на методиці опрацювання основного тексту та історичних документів із застосуванням методів критичного мислення, що дає змогу перетворити уроки історії України на навчальні дослідження.

Олена Пометун, Нестор Гупан. Історія України (10 клас, рівень стандарту)

Рівень стандарту

У підручнику поданий систематизований виклад подій історії України, у період між двома світовими війнами (1914-1939 рр.). У цей час Україна пройшла складний і важкий шлях від розчленованої між двома імперіями території до об'єднаної, проте лише формально незалежної республіки тоталітарного Радянського Союзу.

Окрім основного тексту, в підручнику представлено документи, ілюстрації, карти, біографічні матеріали.

Учням пропонуються різномірівневі завдання і запитання, перевірочні тести, що дають їм можливість розмірковувати, дискутувати, формулювати власну точку зору, розвивають їхні компетенції, критичне мислення та предметні вміння.

Петро Мороз, Ірина Мороз

Вступ до історії: підручник для 5 класу

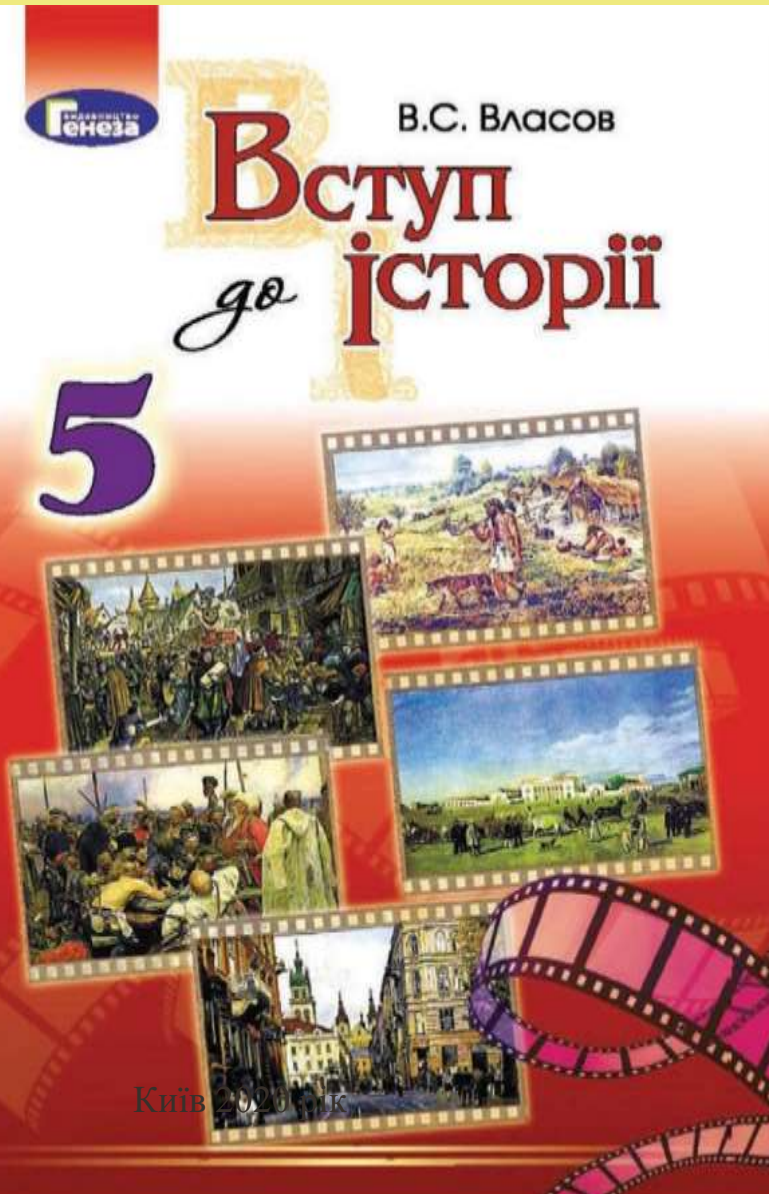
У підручнику реалізовано дослідницький підхід до навчання історії.

Елементи дослідницького навчання в підручнику:

- проблемна подача матеріалу;
- розвиток навичок формулювання припущень, гіпотез;
- формування вміння роботи з різноманітними джерелами інформації - навчальний матеріал, історичні джерела, історичні пам'ятки;
- сприяння розвитку в учнів здатності займати дослідницьку позицію;
- орієнтація навчального процесу на отримання певного освітнього результату учнями;
- міні-проект «Історичними стежками рідного краю».

Віталій Власов

Вступ до історії: підручник для 5 класу

У підручнику реалізовано компетентнісний підхід до навчання історії.

Особливості:

- підручник створено відповідно до нової навчальної програми на українознавчих засадах;
- запропонована в підручнику методика сприяє реалізації змістових ліній навчального курсу;
- текстові та позатекстові компоненти підручника спрямовано на формування історичного мислення та реалізацію засад компетентісно орієнтованого навчання шляхом використання інтерактивних методик.

Вікторія Кришмарел. Основи релігійної етики: підручник для 5 класу

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ

В. Ю. Кришмарел

5

ОСНОВИ РЕЛІГІЙНОЇ ЕТИКИ

Київ 2020 рік

Метою підручника є формування в учнів толерантності та здатності до діалогу. Містить цікавий і адаптований для учнів 5 класу навчальний матеріал про сутність етичних вчень основних релігій світу. Такі знання особливо актуальні в українських реаліях, коли дитина в особистому спілкуванні має досвід контактування з представниками різних релігійних течій або людьми, які не сповідують жодну релігію.

Підручник містить інтерактивні методики формування культури дискусії та інформаційної обізнаності нового покоління. Він спрямований на сприйняття учнями здебільшого візуальної інформації та невеликих за обсягом текстових фрагментів.

В.Власов, С.Кульчицький. Історія України: підручник для 11 класу (профільний рівень)

Віталій Власов, Станіслав Кульчицький

Історія
України

11
клас

Підручник охоплює шість хронологічних періодів вітчизняної історії тривалістю від 1945 року до сьогодення. Кожний з періодів своєму унікальний, у кожному відбулися доленосні події, що й досі впливають на характер і особливості суспільно-політичного процесу, соціально-економічного розвитку, становища України у світі.

Зміст підручника та представлена в ньому методика реалізують завдання курсу вітчизняної історії: становлення учнів як громадян України, її захисників від зовнішньої небезпеки, будівників її майбутнього.

В.Власов, С.Кульчицький. Історія України: підручник для 11 класу (рівень стандарту)

Віталій Власов, Станіслав Кульчицький

Історія України

11

клас

рівень стандарту

травень 2020 р.

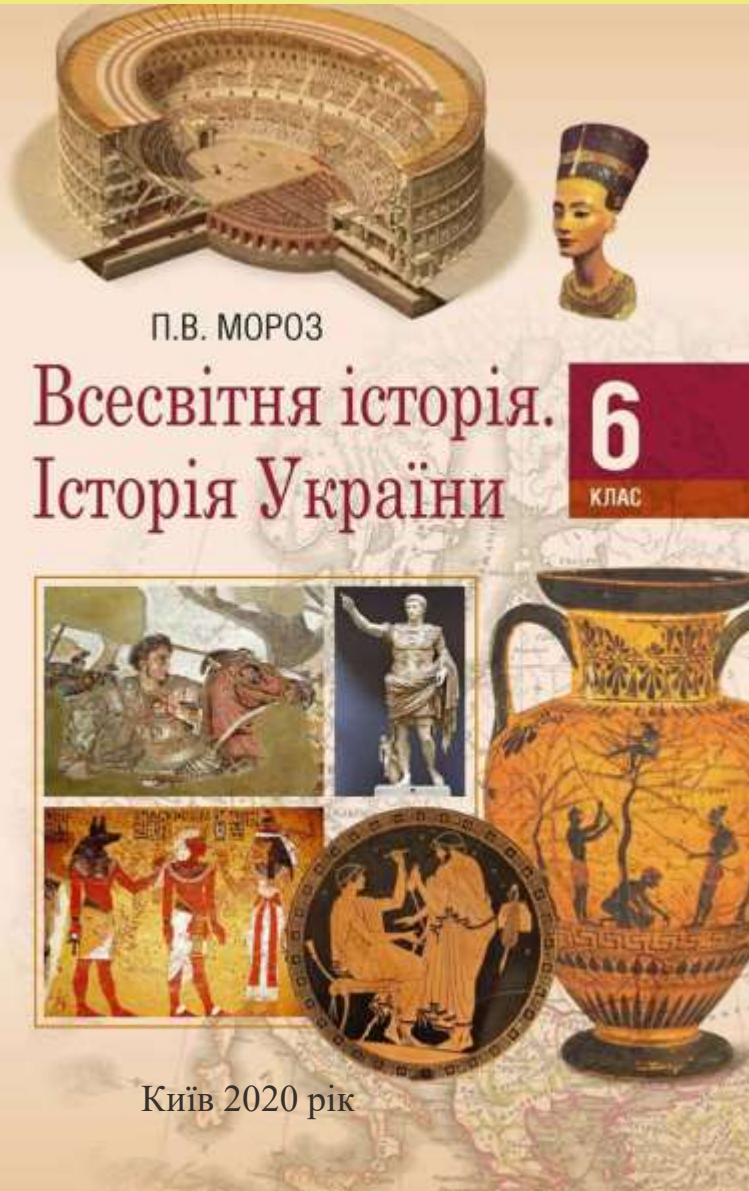

Підручник охоплює шість хронологічних періодів вітчизняної історії тривалістю від 1945 року до сьогодення.

Показано унікальність кожного хронологічного періоду, описано доленосні події, які й сьогодні впливають на характер і особливості суспільно-політичного процесу, соціально-економічного розвитку, становища України у світі.

Підручник побудований на інноваційній методиці, має багато джерел різного типу (писемних, фото матеріалів, ілюстрацій, плакатів).

Петро Мороз. Всесвітня історія. Історія України (інтегрований курс) (6 клас)

У підручнику:

- реалізовано дослідницький підхід до навчання історії;
- враховано особливості дітей покоління Z;
- текстовий та методичний компоненти спрямовані на забезпечення самостійної та дистанційної роботи учнів, умов для розвитку вміння досліджувати, аналізувати історичні події та явища, критично оцінювати історичну інформацію.

Автором створено спеціальний сайт інтернет-підтримки підручника, де є:

- онлайн-хрестоматія;
- тести для тематичного оцінювання результатів навчання учнів;
- 3-D реконструкції, віртуальні екскурсії та відео сюжети тощо.

В.Власов, О. Бандровський. Всесвітня історія. Історія України (інтегрований курс): підручник для 6 класу

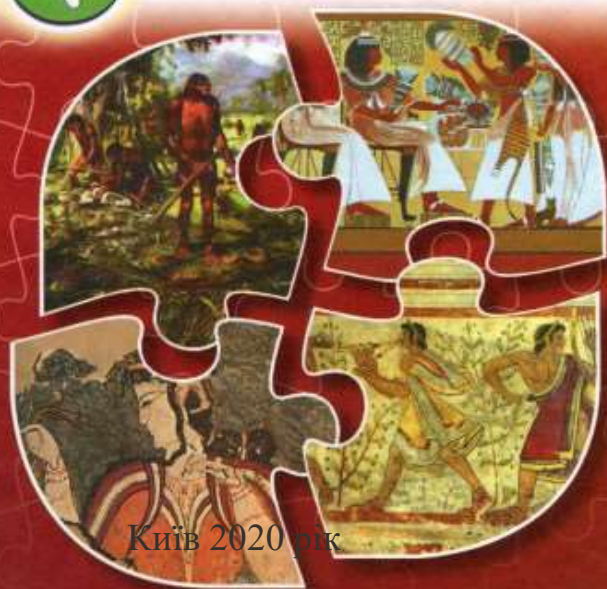
Олександр БАНДРОВСЬКИЙ
Віталій ВЛАСОВ

Всесвітня історія. Історія України

ІНТЕГРОВАНИЙ КУРС

6

Київ 2020 рік

Підручник підготовлено відповідно до нової навчальної програми.

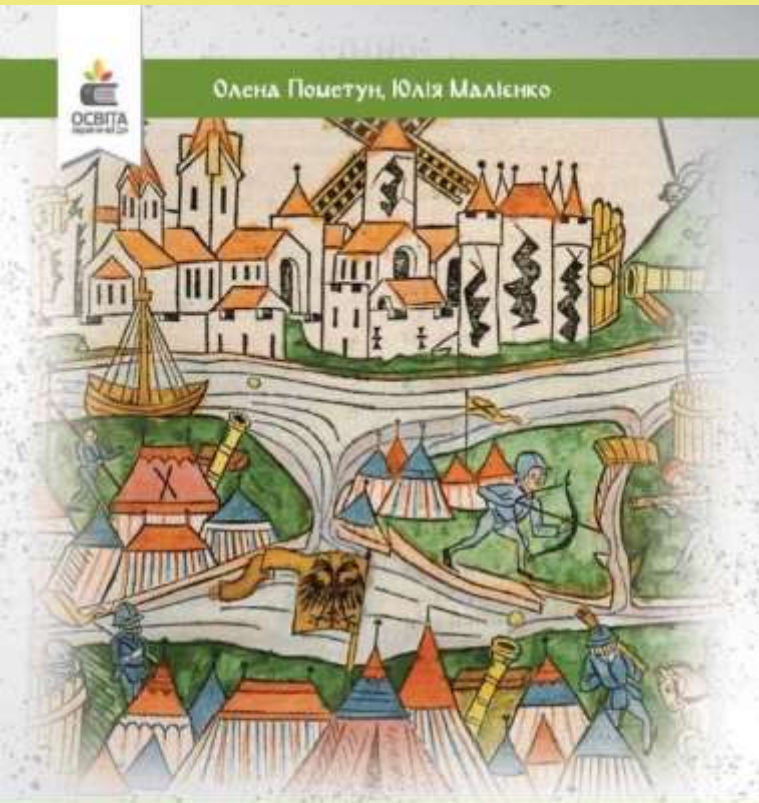
У підручнику реалізовано компетентнісний підхід до навчання історії; враховано особливості та запити сучасних учнів.

Структурні компоненти підручника сприяють формуванню ключових і предметних компетентностей.

Запропонована методика спрямована на реалізацію змістових ліній навчального курсу, розвиток критичного мислення, творчих здібностей, хронологічних та картографічних умінь, а також навичок працювати з історичними джерелами.

Олена Пометун, Юлія Малієнко

Всесвітня історія (7 клас)

Всесвітня історія

Київ 2020 рік

7
КЛАС

Підручник розкриває дивовижний світ Середньовіччя. Він слугує джерелом для ефективної, вмотивованої, творчої діяльності семикласників. Наративні й документальні тексти підручника оптимально адаптовані до інтересів дитини, а ілюстрації (фотографії автентичних творів і сучасних реконструкцій, карти, схеми тощо) є повноправними історичними джерелами. До навчальних матеріалів розроблена система запитань і завдань, що активізує розвиток їх критичного мислення, сприяє формуванню знань, умінь і навчального досвіду. Завдяки підручнику, діти відчують себе справжніми дослідниками Середньовіччя, а вчителі – наставниками і помічниками на цьому шляху.

Методичні посібники, створені науковцями відділу суспільствознавчої освіти

Методичні посібники
є результатом виконання дослідження
«Методика компетентнісно орієнтованого навчання
історії та правознавства в основній школі»
(2015-2017 рр.; керівник – канд. пед. наук Т.О. Ремех)

Олена Пометун, Нестор Гупан

Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі: методичний посібник

Посібник призначений насамперед для вчителів історії основної школи у загальноосвітній школі. Підготовка його до оприлюднення є результатом майже десятирічних теоретичних досліджень та нагромадження авторами відповідного досвіду. Розділи посібника містять виклад теоретичних положень, поняттєво-термінологічний апарат, висвітлення сучасного стану теорії і практики компетентнісно орієнтованої дидактики; методичку формування компетентностей учнів у навчанні історії, побудовану на основі інноваційних педагогічних підходів; опис процесу розвитку історичної предметної компетентності; ґрунтовний опис підходів до розвитку хронологічного, просторового, способи організації контролю та оцінювання учнів на компетентнісному уроці з історії.

О. Пометун, Н.Гупан, В.Власов

Практичні заняття з історії в основній школі: методичний посібник

Посібник всебічно висвітлює нову форму організації навчання історії - практичне заняття. Розкрито його сутність, структуру, умови ефективно організації пізнавальної діяльності учнів та її компетентнісної спрямованості.

Схарактеризовано засади і компоненти відбору навчального матеріалу, регламенту заняття, особливостей діяльності вчителя, засобів навчання.

Обґрунтовано й описано предметну модель практичного заняття на уроках історії. Авторами подано не лише необхідний теоретичний матеріал, а й велика кількість практичних порад і рекомендацій, повноцінних розробок занять для всіх класів основної школи.

Тетяна Ремех

Методика навчання учнів 9-го класу основ правознавства: методичний посібник

Якщо вчитель прагне організувати й проводити цікаві, інтерактивні й змістовні уроки з основ правознавства в 9 класі, варто звернутися до цього посібника. Тут висвітлено систему прийомів і методів організації компетентнісно орієнтованого навчання основ правознавства, подано опис інтерактивних методів, прийомів оцінювання результатів навчання учнів, методів самооцінювання й взаємооцінювання учнів, методичні розробки уроків та сценарії практичних занять. Теоретичні і практичні матеріали сприятимуть послідовному формуванню/розвитку в учнів правової предметної компетентності та набуття ними предметних умінь.

Київ 2020 рік

Вікторія Кришмарел

Вивчення питань релігії в курсі історії України у 7-8 класах: методичний посібник

Методичний посібник охоплює період історії України від княжої доби і до поч. XVIII ст. Завдання посібника: показати учням за допомогою системи пізнавальних інтерактивних завдань коли і як на сформувалися певні релігійні течії; формувати в учнів усвідомлення потреби в продуктивному співжитті представників різних етноконфесійних груп в Україні; розпізнавати ситуації утисків на релігійній основі та уникати дискримінаційних проявів у власній поведінці. Посібник покликаний допомогти вчителю організувати роботу з документами, показати ефективні шляхи застосування інтерактивних методів на уроках історії України у 7-8 класах.

Юлія Малієнко

Методика компетентнісно орієнтованого навчання всесвітньої історії у 7-му класі: методичний посібник

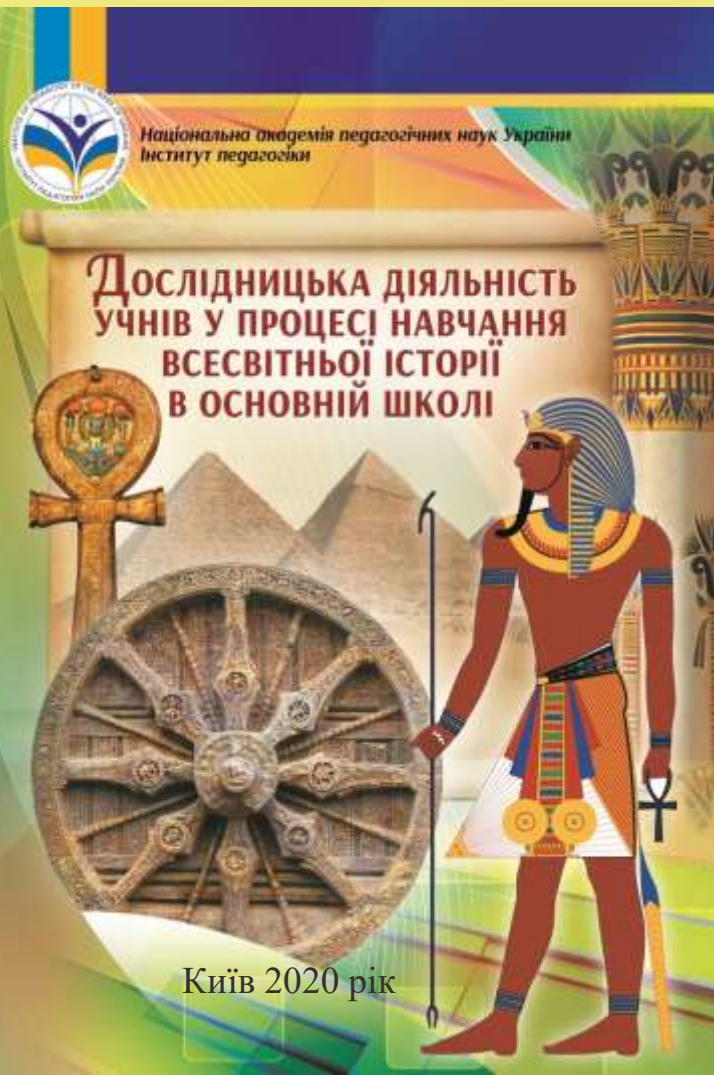

Якщо вчитель прагне правильно організувати компетентнісно орієнтоване навчання всесвітньої історії у 7 класі, варто звернутися до цього посібника. Тут висвітлено систему прийомів і методів організації компетентнісно орієнтованого навчання, необхідну для активізації пізнавальних можливостей та інтересів семикласників.

Теоретичні і практичні матеріали сприятимуть послідовному розвитку в учнів усіх компонентів предметної історичної компетентності: хронологічної, просторової, логічної, інформаційної, аксіологічної.

Петро Мороз, Ірина Мороз

Дослідницька діяльність учнів у процесі навчання історії в основній школі: методичний посібник

Як організувати дослідницьку діяльність на уроках історії в основній школі? Яка роль вчителя в умовах дослідницького навчання? Відповіді на ці та багато інших питань можна знайти на сторінках цього методичного посібника.

У першому розділі посібника розглядаються методичні засади організації дослідницької діяльності учнів основної школи з всесвітньої історії.

У другому розділі розкривається компетентнісно-діяльнісний підхід до побудови дослідницьких завдань з історії та на конкретному матеріалі розкривається методика роботи з різноманітними історичними джерелами в умовах дослідницького навчання; надаються необхідні поради для вчителів щодо формування дослідницької та предметної історичної компетентностей учнів.

Тетяна Мацейків

Методика реалізації етнокультурної складової змісту історії України у 7-8 класах: методичний посібник

Що таке етнічна культура? Які цінності й пріоритети лежать в основі української етнічної культури? Які можливості для розкриття зазначених питань пропонує шкільний курс історії України для 7-8 класів? Відповіді на ці та інші питання розкрито в посібнику. Авторкою розглянуто питання реалізації етнокультурного змісту та методичного забезпечення вивчення тем етнічної культури на уроках історії України в 7-8 класах; запропоновано методичний інструментарій щодо формування і розвитку у школярів етнокультурних знань, навчально-пізнавальних умінь, емоційно-оцінних суджень щодо явищ, процесів і пам'яток національної культури.